

הכשרת כבד

ונהגו שלא למלוח כבד כלל, אפילו לבדה, ואין לשנות רק יש למלחה קצת כשהיא תחובה בשפוד, או מונחת על האש לצלותה. ומיהו אם איתא שמלח כבד, בין שמלחה לבד או עם בשר, אפילו על גבי בשרא, הכל מותר. וי"א שיש לקלוף מעט סביב הכבד, אם היא דבוקה בעוף, ואינו אלא חומרא בעלמא. נהגו להדיח כל כבד אחר צלייתה, משום דם הדבוק בה. מיהו אם לא הדיחה, מותרת.

ו. שולחן ערוך יורה דעה סימן עו סעיף ד

יש מי שאוסר לחתוך בסכין צלי שאצל האש שלא נמלח, כל זמן שאינו נצלה כל צרכו, מפני דם שנבלע בסכין. ויש מי שאוסר השפוד שצלו בו בשר בלא מליחה. ויש מי שהורה שאסור להשהות הצלי על השפוד לאחר שהוסר מן האש, לאחר שפסק הבשר מלזוב, שמא יחזור הבשר החם ויבלע ממנו. ויש מתירין בכל זה, וכן המנהג להתיר. (ואנו נוהגין לכתחלה, ומתירין בדיעבד)

ז. פרי חדש יורה דעה סימן עו ס"ק כב

שאסור להשהות הצלי על השפוד כו'. כתב הב"ח בשם מהרש"ל דהיינו לכתחילה אבל אי עבד ושהה בו זמן רב לא נאסר מן השפוד לפי שאינו בולע אלא כשהוא על האש, דאלי"כ יאסור מיד כמפריש השפוד מן האש ולא היה תקנה בדבר כו' ע"כ. ואילו היו רואים דברי הרשב"א בחי' [קרב א] ובתוה"ב שכתב הרב וז"ל כתב הראב"ד שהשפוד אסור, ולפיכך אין אדם רשאי להשהות הצלי על גבי השפוד ואפי' רגע אי אלא תיכף שמוציאו מן האור שולף הבשר מעל השפוד, ועד שהוא זב ופולט אינו בולע דאי שביק ליה עלוי שפודא הדר בלע בישראל מיניה, ע"כ. הדבר ברור שלא היו כותבים כן שאף בדיעבד אסור לסברא זו, ואין היתר אלא להוציאו מיד מן השפוד שעדיין זב ציר וכל זמן שפולט אינו בולע, וזה פשוט:

ח. ט"ז יורה דעה סימן עו ס"ק ט

וכן מעשים בכל יום כשצולין בשר שלא נמלח שאין נוהגין להסיר השפוד עם הבשר קצת מן האש לתקן האש.

ט. פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן עו ס"ק י

ומה שצריך ליבון השפוד לצלות בשר ואף דטרוד או כבולעו כך פולטו וסומכין ע"ז לכתחלה בטרוד מ"מ כיון שהבשר מונח בדוחקא על השפוד לכתחלה לא סמכין.

י. צל"ח מסכת פסחים דף עד עמוד א

אין צולין את הפסח לא על השפוד ולא על האסכלא. בא לידי כמה פעמים שצלאו כבד בתנור גרוף מאש והניחו הכבד על חרסו של תנור, ואסרתי כי אין כאן מקום להדם לזוב, ודמו

א. תוספות מסכת חולין דף קיא עמוד א

וחתוכיה לתחת - לבשלו בקדרה אחר צלייתו או מליחתו איירי דאי לאוכלו צלי למה לי חתוכה דמה שפולט שריק ונופל דמה שלא נפלט הוי דם האברים שלא פירש ושרי פ' דם שחיטה ואי משום דם סמפונות הכבד צריך קריעה אף לצלי דהוי בכרת אע"פ שלא פירש אי"כ בטחול נמי אי איכא סמפונות למה לא יצטרך קריעה ועוד דסברא הוא דאין בטחול סמפונות ואי"כ מה בא להשמיענו אבל דטחלא לא ובה"ג כתב האי מאן דמצלי כבדא בשלומיה צריך לחתוכיה מ"ט דאזיל דמא ומכניס בסמפונות והיכא דלא קרעיה לקרעיה לאחר בשולו וחותך ויצא דם הכנוס בסמפונות ולא חיישינן שמא דם הסמפונות חזר ונבלע בכבד דהא מסקינן בכ"צ דכבכ"פ.

ב. בית יוסף יורה דעה סימן עג

וכבר כתבתי לעיל שרש"י פירש דהא דא"ל קרעוה שתי וערב וחיתוכיה לתחת לצלי הוא וזה היה טעמו של בה"ג ואע"פ שכתב שצריך חתיכה סתם חתיכה שתי וערב קאמר כדאי' בגמ' אבל אין נראה שיהא כן דעת הר"י והרמב"ם שלא הזכירו הא דא"ל קרעוהו שתי וערב וחיתוכיה לתחת ואם איתא שהיו מפרשים אותו לצלייה לא הוה להו להשמיטו וכתב הרשב"א בחידושיושכן דעת הרז"ה והרמב"ן ז"ל ושכ"כ הראב"ד ז"ל והביא ראיה מדהשמיט הר"י ז"ל מימרא זו מהלכותיו ובתוה"ב כתב לאכלו בצלי יש מי שכתב שמותר בלא חתיכה ומליחה שהאש שואב הדם כמו שאמרנו בורידין ובחתיכה שנצרר בה הדם ויש מי שאוסר אפילו לצלי בלא קריעה וראוי לחוש לדבריו עכ"ל:

ג. שולחן ערוך יורה דעה סימן עג סעיף ג

לצלי צריך חתיכה משום דם שבסמפונות, ואם לא קרעו קודם צלייה יקרענו אחר כך. (וי"א דאין צריך לצלי שום חתיכה כלל), וכן נוהגין אפילו לכתחלה.

ד. ט"ז יורה דעה סימן עג ס"ק ה

וכן נוהגין כו'. קשה הא לעיל ס"א כתב המחבר וצולוה וע"ז כתב רמ"א דיני נקיבת הכבד וחיתוכה משמע דגם בצלי צריך חיתוך וא"ל דהתם מיירי שבא לבשלה אח"כ וכאן מיירי שאוכלה צלי וכן יש חילוק זה בדברי ב"י על מ"ש הטור ולצלותו כו' דהא כתב רמ"א לעיל וכשבא לבשלה אח"כ כו' משמע דקוד' לזה לא איירי מבישול אחר צלייה ותו דא"כ היה לו לרמ"א לכתוב כאן הכי נוהגין לכתחלה אם [אינו] רוצה לבשלה אח"כ ולא לכתוב סתם וצ"ל דלעיל כתב אליבא דדעה ראשונה דהכא דבעי חתיכה אף לצלי

ה. שולחן ערוך יורה דעה סימן עג סעיף ה

לא ימלחנו לכתחלה על גבי הבשר, אלא מתחתיו. הגה:

כפולטו כך אח"כ נבלע בתוכו, ואין זה דומה לצולה על הגחלים דהיינו בישראל אגומרי דמסקינן לק' ע"ב דהלכתא משאב שאיב, דשאני גומרי שטבע האש לשאוב הדם ואינו מניחו לחזור להבלע בבשר, ועוד דשם יש מקום לדם לזוב, אבל חרסו של תנור אף שהוא רותח מ"מ אינו אש ואין טבעו לשאוב הדם, וגם אין לדם מקום לזוב. פשוט היה בעיני שאסור. ואח"כ נתתי אל לבי דהרי משנתינו מיירי באסכלא שאינו מנוקבת כדאמרינן לק' עה א, ואעפ"כ אי לאו משום דצלי אש בעינן ולא צלי מחמת דבר אחר, וכמו שפירש"י במשנתינו בד"ה אסכלא וכו' וכולהו חד טעמא, הרי שהטעם רק משום דהוי צלי מחמת דבר אחר, וקשה תיפוק ליה משום דמא שאין מקום לדם לזוב וחוזר ונבלע בפסח. וראיתי שהראב"ד כתב בפ"ח מהלכות קרבן פסח הלכה ט' על מה שכתב הרמב"ם לפיכך אם היה כלי מנוקב כדי שתשלוט בו האור צולין עליו, כתב הראב"ד והוא שלא יגע בכלי שהרי אמרו נגע בחרסו של תנור יקלוף את מקומו. וכתב הכסף משנה אפשר דרבינו נמי בלא נגע מיירי... וא"כ באינו מנוקבת אפילו אינו נוגע באסכלא כגון שתלוי באויר האסכלא אפ"ה אסור שנצלה מחום האסכלא כי האסכלא מפסקת בינו ובין האור, ואם כן לכך ליכא חשש משום דמא שהרי יש לו מקום לזוב באסכלא גופה בתוכה. ועכ"פ יצא לנו קולא אחת, שגם בדבר שהוחם באור טבעו להוציא הדם, ואם כן אם הסיק התנור וגרף כל הגחלים ותלה באויר התנור בשר לצלות, באופן שהבשר למטה אינו נוגע בחרסו של תנור, שפיר מקרי צלי, ואין בו איסור מחמת דם כמו שמותר בשר על שפוד שעל האש.

יא. פתחי תשובה יורה דעה סימן עג ס"ק א

וצולוה - ע"י בשו"ת הר הכרמל שכתב דנוהגין היתר לצלות כבד בתוך התנור האופה בשעה שבווער רחוק מהאש ואין חוששין לא משום שנתבשל הכבד בדם הזב תחתיו ולא להכשיר מקום זה בתנור והכל מטעם לפי שהאש שואבו ואין מניחו להבליע ומכלהו ומייבשו עכ"ד ולע"ד היתר זה קלוש מאד. ומכלהו ומייבשו לא שייך אלא בדבר מועט כגון טיפה והכא עינינו רואות שפולט דם הרבה בב"א. שוב ראיתי בצ"ח בפסחים ר"פ כיצד צולין שכתב שכמה פעמים בא לידו שאלה הנ"ל ואסור וכתב ג"כ הטעם כי אין מקום לדם לזוב ודמו כפולטו אח"כ נבלע בתוכו כו'

יב. יד אפרים סי' עו

ומש"כ בחו"ד שם שאם היה מונח במקום שאם ישפך מים לא יצאו מיד אסור אפילו בצלי גמור אם צולוהו על גבי כירה בכהאי גוונא אסור... ולענ"ד אין הנידון דומה דגבי מליחה אע"ג דהמלח יש לו כח למשוך אליו הדם שבחתיכה מ"מ כשמתרבה כחו לפעול בחתיכה מחמת הכבישה בציר

כשיעור שיתן על האור ויתחיל להרתיח פועל בו שמתבשל ושוב אינו פולט, משא"כ באש ונורא מישאב שאיב, ואפילו דם בעין שעליו אמרינן שאש שואבו וכל זמן שכח האש שולט בו הוא שואב אליו דם הפליטה, וטבע האש שלא יניח לבלוע רק לשאוב אליו ומעולם אין עליו תורת כבישה כלל שנאמר שיהיה כמבושל שהרי אין מי מלח עזים שיהיה לו דין כבוש בתוך מעת לעת... ואף שהמקום ההוא שהוא נצלה עליו מלוכלך אין זה דם רק לחלוחית מוהל בעלמא, ואף את"ל שהוא לחלוחית דם אין לחוש דטבע האש למשוך אליו הדם ולא להבליע ואפילו אם מבליע כבכ"פ...

יג. שו"ת ציץ אליעזר חלק יא סימן נג

צליית כבד על גרילר חשמלי שהכבד מלמטה וחוט החשמל הבווער מלמעלה ושולח משם חום אשו בכל השטח שבקרבו, נשאלתי על כך כמה פעמים והתרתי בהיות וכחו ככח אש ממש והכבד נצלה והדם שיוצא נוזל למטה על הטס ויוצא לאן שיוצא או נשרף ונכלה מכח חום האש. ועל כן לא משנה מה שכאן הדבר להיפך שהאש מלמעלה והכבד מלמטה... אבל יש גם סוג כזה שאין ריוח בין הרשת לבין הטס והכבד נוגע למטה בדם הנוזל וגם אין מקום לדם לזוב אלא נבלע במקומו מכח חום האש... הזכרנו לעיל יש מחלוקת הפוס' בזה אם מותר לצלות בכלי שאינו מנוקב... והנה ראיתי בספר לב איברא שפוסק פסקו בזה דאם מונח על קרקעית התנור אסור משום דהוי כמולח בכלי שאינו מנוקב, ודין צליה בזה כדין מליחה, והגם דיש מתירין גם בכה"ג אבל לא קיימא לן כוותיהו, ע"כ. ולא אדע מאין לו הפשיטות כ"כ דלא קיי"ל כוותיהו, הא הדרכ"ת מול הצ"ח והחו"ד נמוקי הגר"ב ושלחן גבוה שאוסרים מביא לן אמבואה דספרי שחולקים ע"ז וסברי להתיר לצלות בכלי שאינו מנוקב, והמה: הכנה"ג שו"ת דבר משה, היא"פ, הגרש"ק, והיד יהודה, ומציין לעיין מ"ש מזה בתשו', ועיינתי שם וראיתי דדעתו כדעת הכנה"ג וכותב שמצא בה"ג סוף ה' דם שמתיר ג"כ בהדיא. וכמו"כ מציין הדר"ת לשו"ת כת"ס... ע"ש. מוסף עליהם גם דעת ההר הכרמל שמובא בפ"ת וביא"פ, וכן הפמ"ג בסי' ע"ח סק"ב שמתני' כמובא גם ביא"פ שם, והכי ראיתי עוד בשו"ת אהל משה דנו"נ בדברי הצ"ח ומסיק להלכה דיש מקום להקל אפילו בנצלה מקרקע התנור ע"ש. וכן בשו"ת פני מבין קורא קילוס לדברי היד אפרים וכותב שהאריך בנפלאות לחלוק על האי דינא דצ"ח והתיר משום דאש שורף ומכלה הכל ותולדות אש כאש ע"ש, וגם לרבות בספר משמרת שלום שהביא דעות המתירים והוסיף סיוע להם מדברי הלבוש דמוכח דס"ל ג"כ דבצליה לא איכפת לן במה שמקום מושבו הוא בכשא"מ דנורא משאיב שאיב עיין שם... וכדראיתי בספר זבחי צדק... מ"מ להמתירים שומעים דהם הרבים, ועוד דהגאון חק"ל והגאון יא"פ הביאו ראיות להתיר אבל הגאון צ"ח והחו"ד אסרו בלא ראיה עכ"ל. והרי הוא כמבואר.

